

Βιβλίο 1. Κεφάλαιο 44

Ενδεικτικοί διδακτικοί στόχοι

1. Να γνωρίσουν οι μαθητές τα κριτήρια ή τους παράγοντες που καθόρισαν την τελική απόφαση των Αθηναίων.
2. Να πληροφορηθούν το είδος της συμφωνίας που έκαναν οι Αθηναίοι με τους Κερκυραίους και να κατανοήσουν τους όρους της.
3. Να αναχθούν σε γενικότερα συμπεράσματα σχετικά με τις αρχές που διαμορφώνουν τη συμπεριφορά των πόλεων (κρατών) στο διεθνή χώρο.
4. Να εκτιμήσουν τα πλεονεκτήματα ή τις δυσκολίες που παρουσιάζει ο μακροπερίοδος λόγος στην ιστορική αφήγηση.

1. Παραδείγματα ερμηνευτικών ερωτήσεων

Ερωτήσεις ανοικτού τύπου

A. Ελεύθερης ανάπτυξης

1. *γενομένης και δις εκκλησίας*: Γιατί ήταν απαραίτητο να συνέλθει δυο φορές για το ίδιο θέμα η εκκλησία του δήμου⁶⁰;
2. Να γράψετε αν η απόφαση σχετικά με το αίτημα της Κέρκυρας ήταν εύκολη ή δύσκολη για τους Αθηναίους. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
3. Να συνοψίσετε τους λόγους για τους οποίους οι Αθηναίοι αποφάσισαν να κλείσουν «αμυντική συμφωνία» με την Κέρκυρα.
4. Ποια επιχειρήματα βάρυναν τελικά στην κρίση των Αθηναίων και τους οδήγησαν στην απόφαση να βοηθήσουν την Κέρκυρα⁶¹;
5. Να αναφέρετε τα επιχειρήματα των Κορινθίων που, κατά τη γνώμη σας, ακούστηκαν πολύ πειστικά στην εκκλησία του δήμου και να τα αιτιολογήσετε.
6. Ποια ήταν, κατά την άποψή σας, τα ισχυρότερα επιχειρήματα των Κερκυραίων; Να τα αναπτύξετε.

⁶⁰ Βλέπε σχόλια βιβλίου, σ. 292.

⁶¹ Βλέπε Παράρτημα, υποστηρικτικό υλικό, 4.

7. Να επισημάνετε εκφραστικά μέσα (λέξεις, φράσεις) και εκφραστικούς τρόπους (τρόπους σύνταξης, λεκτικά ή συντακτικά σχήματα) με τα οποία ο Θουκυδίδης συνθέτει ένα ιστορικό κείμενο με πυκνότητα, σαφήνεια και ισχυρή συνοχή⁶².

B. Σύντομης απάντησης

1. Να γράψετε ποια είναι η διαφορά ανάμεσα στην «*ξυμμαχίαν*» και την «*έπιμαχίαν*».
2. Ποια συνέπεια θα είχε για τους Αθηναίους η «*ξυμμαχία*» με την Κέρκυρα;
3. Να αναφέρετε δυο από τα επιχειρήματα των Κερκυραίων που έπεισαν τους Αθηναίους.
4. Γιατί η σύγκρουση Κερκυραίων και Κορινθίων εξυπηρετούσε τα συμφέροντα της Αθήνας, σύμφωνα με την εκτίμηση του Θουκυδίδη;
5. Ποια πλεονεκτήματα της γεωγραφικής θέσης της Κέρκυρας αναγνώριζαν οι Αθηναίοι;
6. Ποια εκτίμηση έκαναν οι Αθηναίοι για την εξέλιξη της αντιπαράθεσής τους με την Πελοποννησιακή συμμαχία, σύμφωνα με το Θουκυδίδη;
7. Ποιο μειονέκτημα θα είχε για τους Αθηναίους η απόρριψη του κερκυραϊκού αιτήματος;

⁶² Πυκνότητα - συντομία: με τη χρήση μετοχών και της παρεμβολής (πληροφορίες σε παρένθεση).
Σαφήνεια - ακρίβεια: με τη χρήση κυρίως παρατακτικού λόγου με πολλές κύριες προτάσεις, και τη χρήση των απαραίτητων επιρρηματικών προσδιορισμών.
Συνοχή: με συνδετικές λέξεις ή φράσεις που ανταποκρίνονται η μία στην άλλη, π.χ. *τῇ μὲν προτέρᾳ... ἐν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ, ξυμμαχίαν μὲν μὴ ποιήσασθαι... ἐπιμαχίαν δ' ἐποίησαντο*, με σύνδεση των μεγάλων περιόδων, *Ἀθηναῖοι δὲ ἀκούσαντες... Ἐδόκει γὰρ (Ἀθηναίοις)*, με ισχυρή λογική σύνδεση των δυο μερών του κειμένου. Στο πρώτο μέρος γίνεται αναφορά στην απόφαση των Αθηναίων και στο δεύτερο δίνεται η αιτιολογία της απόφασης.

Παραδείγματα ερωτήσεων κλειστού τύπου

1. Να σημειώσετε με X στο αντίστοιχο τετράγωνο τη σωστή απάντηση στο ερώτημα που ακολουθεί, με βάση τα στοιχεία του κειμένου, και να την αιτιολογήσετε.

Ποια ήταν η πρώτη απόφαση των Αθηναίων μετά την ακρόαση των Κερκυραίων και των Κορινθίων;

Οι Αθηναίοι:

⇒ δέχτηκαν αμέσως την πρόταση της Κέρκυρας για συμμαχία.	☐
⇒ υποσχέθηκαν να εξετάσουν το ζήτημα των Κερκυραίων και να απαντήσουν μετά από ένα μήνα.	☐
⇒ δέχτηκαν τα επιχειρήματα των Κορινθίων και απάντησαν αρνητικά στο αίτημα των Κερκυραίων.	☐
⇒ απαγόρευσαν στους Αθηναίους πολίτες να υπηρετούν ως μισθοφόροι στα πλοία των Κορινθίων.	☐
⇒ ζήτησαν ανταλλάγματα από τους Κερκυραίους, για να μη βοηθήσουν τους Κορινθίους.	☐
⇒ όρισαν επιτροπή με αποστολή να συμφιλιώσει Κέρκυρα και Κόρινθο.	☐

2. Να σημειώσετε με X στο αντίστοιχο τετράγωνο, αν οι ακόλουθες προτάσεις αποδίδουν σωστά το περιεχόμενο του κειμένου.

	Σ	Λ
α. Οί Αθηναίοι ἤκουσαν Κερκυραίων τε καὶ Κορινθίων.	☐	☐
β. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Αθηναῖοι τῶν Κερκυραίων τοὺς λόγους ἀπεδέξαντο.	☐	☐
γ. Ἐκκλησίαν δὲ δις οἱ Αθηναῖοι ἐποίησαν.	☐	☐
δ. Τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ οἱ Αθηναῖοι ἀπεδέξαντο τοὺς λόγους τῶν Κορινθίων.	☐	☐
ε. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ μετέγνωσαν Κορινθίους ποιήσασθαι ἐπυμαχίαν.	☐	☐

- στ. Ἀθηναῖοι γὰρ ἐβούλοντο τὴν Κόρινθον μὴ
προέσθαι Κερκυραίοις.
- ζ. Ἀθηναῖοι δ' ἐβούλοντο Κερκυραίοις τε καὶ
Κορινθίοις ὅ,τι μάλιστα ξυγκρούειν ἀλλήλοις.
- η. Ἐφαίνετο δὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἡ νῆσος καλῶς
κεῖσθαι ἐν παράπλῳ τῆς τε Ἰταλίας καὶ Σικελίας.

2. Γραμματικές ασκήσεις

- Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο της λέξης στην παρένθεση.
 - Οἱ Ἀθηναῖοι _____ (ἀκούω: οριστική αορίστου) ἀμφοτέρων Κερκυραίων τε καὶ Κορινθίων.
 - Ἐκκλησία δὲ δις _____ (γίγνομαι: οριστική αορίστου β').
 - Τῇ μὲν προτέρᾳ οἱ Ἀθηναῖοι τῶν Κορινθίων τοὺς λόγους _____ (ἀποδέχομαι: οριστική αορίστου).
 - Τῇ δ' ὕστεραῖα Ἀθηναῖοι μετέγνωσαν ξυμμαχίαν Κερκυραίοις μὴ _____ (ποιοῦμαι: ἀπαρέμφατο αορίστου). Οὐ γὰρ _____ (βούλομαι: παρατατικός) ἂν _____ (πλέω: ἀπαρέμφατο ἐνεστώτα) ἐπὶ Κόρινθον, εἰ Κερκυραῖοι σφίσιν ἐκέλευον.
 - Ἐπιμαχίαν δὲ Ἀθηναῖοι _____ (ποιοῦμαι: οριστική αορίστου) τῇ ἀλλήλων _____ (βοηθῶ: ἀπαρέμφατο ἐνεστώτα), ἐάν τινες ἐπὶ Κέρκυραν ἢ ἐπὶ Ἀθήνας ἴωσιν ἢ ἐπὶ τινα _____ (σύμμαχος) τούτων.
- Να μεταφέρετε τους τύπους των ονομάτων ἀπὸ τον ἐνικό στον πληθυντικό και ἀντιστρόφως.

ἐκκλησίας:	_____	σπονδαί:	_____
ξυμμαχίαν:	_____	λόγους:	_____
νῆσος:	_____	Ἀθήνας:	_____

3. Να συνδέσετε τις αντωνυμίες της Β στήλης με το είδος στο οποίο ανήκουν στη στήλη Α και να τις ξαναγράψετε στη στήλη Γ μεταφέροντάς τες από τον ενικό στον πληθυντικό ή από τον πληθυντικό στον ενικό. Θα αφήσετε κενό όπου η αντωνυμία δε συναντάται στον άλλο αριθμό.

A	B	Γ
οριστική	◀ <i>τοιαῦτα</i>	
επαναληπτική	◀ <i>ἀμφοτέρων</i>	
	◀ <i>αὐτούς</i>	
ἀόριστη / επιμεριστική	◀ <i>τούτων</i>	
	◀ <i>τι</i>	
	◀ <i>ἀλλήλων</i>	
δεικτική	◀ <i>τις</i>	
	◀ <i>αὐτοῖς</i>	
	◀ <i>τοσοῦτον</i>	

4. Να ενώσετε τα ρηματικά θέματα με την κατάληξη που είναι δυνατό να συνδυαστούν χωρίς να αλλάξετε τον τονισμό και να γράψετε την ἐγκλιση και το χρόνο του ρηματικού τύπου που σχηματίζουν. Να ακολουθήσετε το παράδειγμα.

α.	ἤκου-	-οιμεν :	————>:	ευκτική ενεστώτα
	ἀκούσ-	-αμεν:	————>:	
	ἀκού-	-ες:	————>:	
	ἤκούσ-	-αιμι:	————>:	

β.	λυ-	-άμην :	————>:	
	ἐλί-	-σαι:	————>:	
	λυσ-	-έσθω:	————>:	
	ἐλυσ-	-άσθω:	————>:	
	λέλυ-	-οντο:	————>:	

3. Συντακτικές ασκήσεις

1. Να σημειώσετε με X στο αντίστοιχο τετράγωνο ποια είναι η συντακτική λειτουργία των ακόλουθων λέξεων στο κείμενο και να συμπληρώσετε τον όρο από τον οποίο εξαρτώνται ή προσδιορίζουν.

α. φίλους: επεξήγηση
 κατηγορούμενο
 αντικείμενο στο _____
 επιθετ. προσδιορ.
 κατηγορούμενο αντικειμένου

β. τὴν Κέρκυραν: υποκείμενο
 κατηγορούμενο
 αντικείμενο στο _____
 επιθετικός προσδιορ.
 επεξήγηση

γ. τῶν Κορινθίων αντικείμενο
 γενική διαιρετική
 γενική υποκειμενική στο _____
 γενική της αιτίας
 επιθετικός προσδιορ.

2. *εἰ γὰρ ἐπὶ Κόρινθον ἐκέλευον σφίσιν οἱ Κερκυραῖοι ξυμπλεῖν, ἐλύοντ' ἂν αὐτοῖς αἰ πρὸς Πελοποννησίους σπονδαί:* Να γράψετε ποια είναι τα μέρη του υποθετικού λόγου και σε ποιο είδος ανήκει⁶³.

3. *ἦσσαν, τῇ προτέρᾳ, ἐπὶ Κέρκυραν, ὅ,τι μάλιστα:* Να γράψετε ποια σημασία έχουν οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί και ποιο ρήμα προσδιορίζει ο καθένας.

⁶³ Για τους υποθετικούς λόγους βλέπε *Συντακτικό της Αρχαίας Ελληνικής*, §§ 167-168, σσ. 148-152.

4. Να σημειώσετε με «Μ» ή «Α» στην αντίστοιχη θέση της στήλης Β, αν οι ρηματικοί τύποι ή τα ρήματα της Α στήλης είναι **Μεταβατικά** ή **Αμετάβατα**, όπως συντάσσονται στο κείμενο, και να γράψετε τα αντικείμενά τους στη στήλη Γ.

	A	B	Γ
α.	είπον:		
β.	ἀκούσαντες:		
γ.	ἐποιήσαντο:		
δ.	ἐλύοντο:		
ε.	προέσθαι:		
στ.	καθιστώνται:		
ζ.	ἐφαίνετο:		
η.	κειῖσθαι:		
θ.	ἐβούλοντο:		

4. Λεξιλογικές - σημασιολογικές ασκήσεις

1. Στη στήλη Α σας δίνονται λέξεις ετυμολογικώς συγγενείς με λέξεις του κειμένου. Να τις εντάξετε στην κατάλληλη θέση του πίνακα, όπως στο παράδειγμα.

αποδέκτης, αντίσταση, ξενοδοχείο, διάγνωση, συκοφάντης, αποδοχή, αναγνώστης, κατάσταση, απόφαση, καταλύτης, αναγνωστήριο, κατάλυμα, επιστάτης, λύση.

A	ενέργεια ή αποτέλεσμα	δράστης της ενέργειας	τόπος ή χώρος
ἀπεδέξαντο:	αποδοχή		
μετέγνωσαν:			
καθιστώνται:			
ἐλύοντο:			
ἐφαίνετο:			

2. α. *ἐλύοντ' ἄν ... αἰ σπονδαί*: Να εξηγήσετε αν το ρήμα χρησιμοποιείται εδώ με κυριολεκτική ή μεταφορική σημασία.
- β. Στις παρακάτω ιδιωματικές εκφράσεις της νέας ελληνικής το *λύω* χρησιμοποιείται μεταφορικά. Να γράψετε τη σημασία τους.

λύ(ν)εται η σύμβαση: _____

λύ(ν)εται η συνεδρίαση: _____

λύ(ν)εται το συμβόλαιο: _____

λύ(ν)ονται οι διαφορές: _____

λύ(ν)εται η απεργία: _____

λύ(ν)εται ο γάμος: _____

λύ(ν)εται η πολιορκία: _____

3. Να συνδέσετε τις λέξεις της στήλης Α με τα αντώνυμά τους στη στήλη Β.

A	B
<i>ἀμφοτέρων</i> ▶	ἥμιστα
<i>προτέρα</i> ▶	ἔργα
<i>ἐχθρούς</i> ▶	κακῶς
<i>πόλεμος</i> ▶	ἰσχυροτέρους
<i>ναυτικόν</i> ▶	οὐδετέρων
<i>μάλιστα</i> ▶	εἰρήνη
<i>καλῶς</i> ▶	ὑστεραία
<i>λόγους</i> ▶	πεζόν
<i>ἀσθενεστέροις</i> ▶	φίλους

Ερωτήσεις για τη γενική θεώρηση του Ιου Βιβλίου (ανοικτού τύπου)

1. Να αποδώσετε περιληπτικά τα γεγονότα της κερκυραϊκής κρίσης, με όχι περισσότερες από χίλιες (1000) λέξεις.
2. Κέρκυρα και Κόρινθος αλληλοκατηγορούνται για άδικη συμπεριφορά. Αφού λάβετε υπόψη σας όλο το ιστορικό της σύγκρουσης των δυο πόλεων από το κεφάλαιο 24 και μετά, να απαντήσετε στα εξής:
 - α. Ποια από τις δυο μπορεί, κατά τη γνώμη σας, να κατηγορηθεί ότι διέπραξε αδικίες και σε ποιες περιπτώσεις;
 - β. Νομίζετε ότι αυτό το παίρνουν υπόψη τους οι Αθηναίοι κατά τη λήψη της απόφασής τους ή όχι; Να αιτιολογήσετε την άποψή σας.
3. Να αναφέρετε τις γενικές αρχές (το δίκαιο ή το συμφέρον), με βάση τις οποίες Κερκυραίοι και Κορίνθιοι αναπτύσσουν την επιχειρηματολογία τους, προσπαθώντας οι πρώτοι να συνάψουν συμμαχία με τους Αθηναίους και οι δεύτεροι να αποτρέψουν αυτή τη συμμαχία.
4. Αφού συγκεντρώσετε σε δυο παράλληλους πίνακες:
 - α. τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που έχει για την πόλη τους η απόφαση των Αθηναίων υπέρ των Κερκυραίων και
 - β. τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που θα είχε μια απόφαση η οποία θα ικανοποιούσε τους Κορινθίους,να γράψετε, αν θα συμφωνούσατε και εσείς ως πολίτης της Αθήνας με την τελική απόφαση της πόλης σας ή όχι; Να αιτιολογήσετε τη γνώμη σας.
5. Αφού αναφέρετε συνοπτικά τα γεγονότα, τα σχετικά με την κρίση της Επιδάμνου και τις αποφάσεις των πρωταγωνιστών της, να επισημάνετε ποια ανάγκη έφερε ικέτες τους Επιδαμνίους στην πόλη της Κέρκυρας, και να κάνετε έναν απολογισμό σχετικό με το όφελος ή τις απώλειες που είχε τελικά αυτή η πόλη από την έκβαση της κρίσης.
6. Να συγκεντρώσετε στοιχεία από το κείμενο που να δείχνουν το αντιθετικό ύφος στην ιστορική αφήγηση του Θουκυδίδη και να γράψετε αν, κατά την προσωπική σας εκτίμηση, αυτό το ύφος δίνει τη δυνατότητα στον αναγνώστη να παρακολουθήσει εύκολα την ιστορική αφήγηση ή δυσκολεύει την κατανόησή της.